



**R. P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, E Societate Iesv, In
Collegio Romano Eivsdem Societatis olim Theologiae
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis. Disputationes
Scholasticæ De Incarnatione Dominica**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1653

4. Vtrùm vnio duarum naturarum in Christo sit dicenda substantialis,
essentialis, naturalis, & maxima vnionum.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81011)

Pars prima.

cet non sit ponendus modus alius superadditus. Tres partes habet hæc conclusio, quas oportet singillatim explicare, & probare. Prima est, hanc non esse dependentiam à priori, sed à posteriori. Quod quidem ex dictis probari potest, quia natura non accipit suum esse à subsistentia, tanquam à causa; neque etiam tanquam à dispositione prævia, nam potius natura intelligitur existens prius pro quodam signo, tanquam ab ipsa dimanet subsistentia propria; non ergo dependet ab ipsa à priori, sed à posteriori, quatenus non potest existere, quin ab ipsa dimanet propria subsistentia, per quam terminetur, vel uniat cum subsistentia aliena, atque adeo licet dependeat à subsistentia, ut subsistat, & quidem in ordine ad effectum secundarium dependeat à priori; non tamen dependet à subsistentia, ut sit, nisi improprie, & à posteriori.

32

Exemplum optimum ad hoc explicandum habemus in quantitate, à qua dependet substantia corporea utroque modo; scilicet à priori, & à posteriori. nam in ordine ad effectum formalem quantitatis dependet à priori, vel quasi; nempe in ordine ad effectum secundarium quantitatis, qui est impenetratio actualis cum alio corpore quanto dependet à priori, quia ad hunc effectum actualem præsupponitur quantitas unita subiecto, & ab illa oritur impenetratio, qui est effectus secundarius; primarius verò est reddere corpus quantum, seu impenetrabile in actu primo, & in ordine ad hunc effectum dependet etiam corpus à quantitate, non quidem à posteriori, sed à priori minus proprie; in ordine autem ad suum proprium esse dependet corpus à quantitate improprie, & omnino à posteriori. Itaque corpus ut sit, pendet à quantitate à posteriori; ut verò sit quantum, dependet quasi à priori; ut denique sit actu impenetratum, dependet proprie à priori. Sic natura dependet à subsistentia, ut sit, solum à posteriori, ut subsistat positivè, pendet à priori minus proprie; ut subsistat verò negativè, & quasi in actu secundo, pendet omnino à priori.

33

Pars secunda.

Iam verò secunda pars ex dictis probatur, quod scilicet dependentia hæc, qua natura dependet à subsistentia in suo esse, non sit sola unio, sed aliquid aliud. Possumus enim considerare illam dependentiam, quam in actu primo habet natura, scilicet quatenus non potest existere, quin dimanet subsistentia; & quidem hæc dependentia vel est ipsamet entitas naturæ, quæ ex se habet hanc necessitatem, vel est productio naturæ cum tali necessitate, seu cum ordine ad tales passiones, quæ omnia antecedunt unionem, ut constat. Possumus deinde considerare hanc dependentiam, quasi in actu secundo, hoc est, qua actu natura pendet à subsistentia propria, vel aliena: & hæc dependentia videtur includere actionem etiam, qua producit subsistentia, vel qua producit unio subsistentiæ, cum natura, quia hæc dependentia in actu secundo debet correspondere dependentiæ, quam habet natura in actu primo: hæc autem erat necessitas non solum ad unionem, sed etiam ad emanationem, seu productionem subsistentiæ; ergo dependentia in actu secundo debet esse exercitium illius exigentiæ, & per consequens debet includere actionem, qua emanat, & producit, vel qua unitur subsistentia, propter exigentiam, & necessitatem, quæ erat in actu

primogenita ut sicut dependentia in actu primo erat necessitas, qua exigitur dimanatio, & unio subsistentiæ; sic dependentia in actu secundo sit subsistentiam dimanare, & uniri propter exigentiam, & necessitatem præcedentem.

Hinc verò probatur tertia pars conclusionis, quod scilicet hæc dependentia non addat modum alium diversum, qualem aliqui ponebant, quia si loquamur de dependentia in actu primo, illa bene intelligitur absque omni modo superaddito, per hoc solum, quod producta sit natura exigens dimanationem subsistentiæ, & unionem cum illa. Si verò consideretur illa dependentia in actu secundo, sufficienter etiam intelligitur, per hoc, quod subsistentia dimanet à natura, vel producat unio propter necessitatem præcedentem, radicatum in ipsa natura; ergo superfluum erit quicunque alius modus superadditus.

Obiiciunt primò: aliud est uniri, aliud dependere, nam unio solum dicit conjunctionem substantialem cum subsistentia; dependentia verò videtur esse accidentale quid, ut patet in actione.

Respondeo, in primis licet unio, & dependentia à priori differant, non tamen id exigit in dependentia à posteriori, quia hæc non est proprie influxus, & via ad terminum, sed est id, quod exigebatur necessario in actu primo, quod quidem potest esse aliquid substantiale. Deinde nos etiam addimus præter unionem ipsam aliquid accidentale, nempe actionem, qua fit subsistentia, vel unio subsistentiæ: nec est necessitas addendi aliquid aliud ad explicandam hanc denominationem naturæ dependentis à subsistentia.

Obiicitur secundo, quia si Deus conferuaret naturam humanam absque vlla subsistentia, deberet supplere per aliquam actionem dependentiam à propria subsistentia, quæ actio esset accidentalis, ergo dependentia à subsistentia, quam dependentiam suppleret illa actio, non est unio substantialis, sed aliquid alius modus accidentalis.

Respondetur negando antecedens. Sicut enim si Deus conferuaret materiam sine forma, aut essentiam sine passionibus, non debet supplere eam dependentiam per aliquem influxum in genere causæ efficientis, sic nec defectum subsistentiæ: sufficit dare concursum solum, licet miraculum esset dare hunc concursum absque subsistentia hæc tamen supernaturalitas non variaret entitatem actionis, sed haberet se merè extrinsecè, & illa actio esset supernaturalis solum quoad modum.

SECTIO IV.

Verum unio duarum naturarum in Christo sit dicenda substantialis, essentialis, naturalis, & maxima unio?

Non tractatur hæc controversia contra hæreticos, ut rectè monet P. Valquez in præfati disp. 17. sed inter Doctores Catholicos, quorum aliqui volunt, Verbum non esse unitum substantialiter, sed accidentaliter humanitati, quia illud, quod aduenit alicui enti in actu còpleto, dicitur ei accidentaliter aduenire: cum ergo humanitas adueniat Verbo, quod est ens in actu còpleto, unietur ei non substantialiter, sed accidentaliter.

34
Pars tertia.35
Obiectum pri-
ma.

Diffinitio.

36
Obiectum se-
cunda.

Rejicitur.

37
Valquez
Respondet quod
rursum.

taliter. Hæc est sententia Durandi in 3. disp. 6. q. 4. cui videtur fauere Palud. ibi. n. 1. art. 3. quatenus eam sententiam refert, & non refellit.

Hic modus loquendi male audit apud Theologos omnes cum S. Thoma in præfenti art. 6. qui eam vnionem substantialem appellant, propterea à sanctis Patribus, & Conciliis antiquis appellata fuit; ex quibus desumpsit eam appellationem Concilium Lateranense sub Martino I. consult. 5. can. 6. ubi sic dicitur. *Si quis secundum sanctos Patres non confitetur proprie, & secundum veritatem naturarum substantialem vnionem induisse, & inconfuse in eo cognitam, condemnatus sit.* In antiquioribus vero Conciliis, licet non dicatur substantialem, vel substantialis vnio, dicitur tamen secundum hypostasim, vel secundum substantiam. quod idem est. Ita habetur in Epistola Concilij Alexandrini, quæ est 10. inter Epistolas Cyrilli, anathematismo 2. & recepta fuit in Concilio Ephesino. Idem habetur in Concilio Constantinopol. V. art. 8. can. 4. & 8. & in edicto fidei edito à Iulianiano Imperatore, quod est in secundo tomo Conciliorum. Imò in illa Epistola Concilij Alexandrini supra allegata cap. 13. approbantur verba Cyrilli, & fuerunt etiam approbata in Concilio Chalcedonensi, art. 1. verba, inquam, hæc, *Sed quod ex ea natum sit sacram illud corpus animatum anima rationali, cui substantialem adunatum Dei verbum, carnaliter natum esse dicitur, & licet in ipsa Cyrilli Epistola non legatur substantialem, sed secundum substantiam; tamen verà idem est quoad sensum.*

Ratione probari solet, quia si esset vnio accidentalis, non posset prædicari humanitas de Christo in quid sed in quale, sicut accidentia, atque adeo non deberemus dicere, Deum esse hominem, sed esse humanum, sicut non dicimus, homo est vestis, sed homo vestitus, quia interuenit sola vnio accidentalis. Consequens autem est contra definitionem Alexandri III. in cap. cum Christus, de hæreticis, ubi damnat eos, qui dicunt, Christum ut hominem non esse quid; ergo prædicatur substantialem, & non accidentalem. Hoc argumento vitur S. Thom. d. art. 6. in argumento, sed contra. Habet tamen difficultatem, quia sicut vestis non prædicatur de homine in abstracto, sed in concreto; sic humanitas non prædicatur de Verbo in abstracto, sed in concreto; non enim dicimus, Verbum est humanitas, sed homo: quod autem prædicetur per nomen substantium homo, & non solum per adiectiuum humanum, non videtur argumentum efficax: nam aliqua etiam accidentia prædicantur hoc modo de subiectis, v. g. forma artificialis calicis: dicimus enim, aurum quod erat rude, est iam calix, item Sacramentum, quod est substantium, prædicatur de corpore Christi, cum tamen ratio Sacramenti non substantialem, sed accidentaliter ipsi conueniat.

Adhuc tamen in præfenti materia potest illud argumentum vrgeri, quia licet aliqua nomina substantia importent prædicatum accidentale; hoc tamen nomen homo importat proculdubio prædicatum substantiale; nam eodem modo dicimus, Christus est homo, sicut dicimus, Petrus est homo: de Petro autem non prædicatur accidentaliter, sed substantialem; ergo eodem modo prædicatur de Christo, & de Verbo diuino: quia vox

homo non significat idem, quod habens humanitatem utcumque, sed terminas humanitatem per modum suppositi; atque ideo in eodem sensu debet prædicari de Christo, & de aliis hominibus ergo si de aliis prædicatur substantialem, de Christo etiam debet ita prædicari. De sensu autem illius decretalis Alexandri III. postea dicemus.

A priori autem ratio conclusionis petenda est ex definitione communi prædicati substantialis, & eius differentia à prædicato accidentali, quia, ut suppono ex Metaphysica, substantia dicitur illa, quæ est prima radix determinata, & fundamentum aliorum omnium, quibus ideo dicitur substantiare, & quæ per se existit. Vnde omnia, quæ pertinent ad constituendam illam primam radicem in tali ratione, sunt etiam entitates substantiales; hinc materia prima est substantia, quia constituit intrinsecè humanitatem, quæ est prima radix determinata eorum, quæ in homine reperiuntur: hinc etiam forma est substantialis, quia licet supponat materiam; hæc tamen secundum se, nondum est radix determinata, sed indifferens ad accidentia, & opera humana, vel alterius naturæ. Vnio etiam inter materiam & formam est substantialis, quia constituit intrinsecè humanitatem substantialem. Denique substantia dicitur etiam substantialis, quia licet non constituat intrinsecè humanitatem, constituit tamen intrinsecè hominem, & complet humanitatem in ratione primæ radices per se stantis, & existentis per se, quod est proprium substantiæ, ut distinguitur ab accidenti, quod ex suo conceptu est ens in alio. Oportet ergo, quod perfectas ipsa, seu substantia, per quam natura substantialis est ens per se quasi in actu secundo, sit aliquid substantiale. Quod à posteriori patet. nam quicquid constituit intrinsecè hominem, quatenus homo est, debet esse substantiale, homo enim constituitur adæquatè in prædicamento substantiæ; alioquin si homo constitueretur intrinsecè per aliquod accidens, homo non esset adæquatè ens per se, sed ens per accidens, sicut album, & calidum. Homo autem constituitur intrinsecè per substantiam, quæ ablata, non manet homo, sed humanitas; ergo substantia debet esse aliquid substantiale. Quo supposito, constat, vnionem etiam hypostaticam humanitatis cum Verbo debere esse substantialem, quia hæc vnio constituit intrinsecè humanitatem in ratione substantis, & constituit intrinsecè hominem, hac enim vnione ablata, non manet homo, sed humanitas; ergo cum Christus ut homo sit adæquatè ens per se, & substantiale, illa etiam vnio, quæ includitur intrinsecè in homine sumpto in concreto, debet esse substantialis; quia tendit ad constituendum hominem in ratione entis per se, quod est propriissimum substantiæ, ut diximus.

Sed antequam ulterius progrediamur, oportet aliquid breuiter notare circa mentem Alexandri III. in illo cap. cum Christus, de hæreticis, in quo Pontifex prohibet, ne dicatur, quod Christus in quantum homo, non est aliquid, quem textum S. Thomas, ut diximus, allegat in argumento, sed contra ad probandum humanitatem prædicari de Christo in quid, & non ut accidens. Sed P. Vasquez dicta disp. 17. c. 5. existimat, alium esse sensum illius decretalis, & licet contra hæreticos,

25 Henricus notio.

40

Substantia quid.

41

Alex. III. Discernit cum Christus, de hæreticis, S. Thom.

Interpretatio Vasquij.

reticos, qui dicebant, Christi humanitatem non fuisse veram, sed apparentem: quem sensum colligit primò ex ratione, quam Pontifex subiungit, quia scilicet, *sicut Christus est verus Deus, ita est verus homo ex anima rationali, & humana carne subsistens*; ubi verum hominem opponit phantastico, & apparenti. Secundo, quia non dixit, Christum esse quid, sed esse aliquid, quod non tam opponitur prædicationi accidentali, quam nihil, quia esse aliquid, & non esse nihil, idem omnino est. Postea verò n. 36. cum ex Hugone retulisset, aliquos Doctores illo tempore male sensisse de Incarnatione Verbi, dicentes, Verbum non assumpsisse humanitatem in unitatem personæ, sed eam veluti vestem induisse: fateretur tandem, vtrumque errorem voluisse Alexandrum damnare in illa decretali, sed diuerso modo, scilicet priorem errorem de humanitate ficta damnauit, dicens, Christum, quatenus homo est, esse aliquid. Posteriori verò errorem, quod Verbum induerit humanitatem, sicut vestem, damnare voluit, dum dixit, Christum esse verum hominem, sicut est verus Deus.

42. *Autori non satisfaci.* Hæc interpretatio difficilis est. Primò quia ex contextu satis constat, illā decretalē non esse editā propter hæreticos Manichæos, qui verā Christi humanitatem negabant, sed propter aliquos Doctores aliās Catholicos, qui Metaphysica subtilitate rem examinantes nolabant concedere Christum, vt hominē esse aliquid, seu esse quid, vt notauit glossa in illo c. cum Christus, & colligitur ex verbis Pontificis, quæ habentur integra in eodem Concilio Lateranensi sub eodē Alexandro parr. 49. c. 20. & sic se habent. *Cum Christus perfectus sit Deus, & perfectus homo, mirum est, quæ temeritate quisque dicere præsumat, quod Christus nō sit aliquid, secundum quod homo. Ne autē tanta in Ecclesia Dei possit nequitia suboriri, vel error induci, fraternitati tuæ. &c. quatenus conuocatis Magistris scholarum Parisiensium, & Rhenensium, & aliarum ciuitatum, auctoritate nostra interdicas sub anathemate, ne quis de cetero audeat dicere, Christum non esse aliquid, secundum quod homo? quia sicut Christus est verus Deus, ita est verus homo ex anima rationali, & humana carne subsistens.* Ex quibus verbis colligitur (vt dixi) sermonem non esse contra hæreticos obstinatos, sed contra Doctores aliās Catholicos, quos miratur Pontifex negare, Christum vt hominem esse aliquid, cum concederent esse verum hominem, alioquin si id non concederent, provt hæretici non concedebant, non esset, cur miraretur Pontifex, quod negarent etiam esse aliquid. Deinde, si hæretici soli damnarentur, quorsum vult Pontifex decretum suum intimari Magistris illarum scholarum? debuisset potius ad hæreticos transmitti, vt notam haberent sui erroris condemnationem. Quorsum illa noua excommunicationis, seu anathematis comminatio, si vltius eam propositionem docerent? Nam hæretici Manichæi iam fuerant sæpius anathemate percussi, sub quo pertinaciter iacebant: non ergo agebatur de errore Manichæorum, sed de propositione aliqua inter Scholasticos suborta, vel denuo suboriente, quam Pontifex voluit, (vt ipse dixit) in ipso ortu suffocare, ne suboriretur. Quam quidem Pontificis mentem melius potuit agnoscere S. Thomas eius temporis vicinior, & docens in

schola Parisiensi, in qua illud decretum promulgatum fuerat, atque ideo eius promulgationis memoriam mansisse, occasionemque illud promulgandi magis notam fuisse S. Thomæ tempore, quàm nobis loco, & tempore remotissimis, credibile est.

43. Secundo id, quod addit P. Vasquez vtrumque errorem damnatum fuisse à Pontifice diuersis clausulis, difficile est: nam quod Christus sit verus homo, assertur solum à Pontifice ad probandum, Christum esse aliquid, quatenus homo est, & ad coercendos eos, qui id negabant, vt constat ex contextu, nec vllius alterius erroris mentionem facit, nisi illius, qui negabat, Christum vt hominem esse aliquid, nec contra alios anathema, vel censuram profert, nisi contra eos, qui idem docerent; non ergo intendit, (vt vult P. Vasquez) duos errores diuersos reticere, sed vnum, ad quem confutandum vtitur illo principio fidei certissimo, quod Christus sit verus homo ex anima rationali, & humana carne subsistens.

Hinc patet solutio ad fundamenta P. Vasquez.

Ad primum dicimus, non ideo Pontificem posuisse, Christum esse verum hominem, vt damnaret eos, qui ponebant phantasticum, sed vt ex vera, & reali humanitate substantiali, quam aduersarij ferebantur prædicari de Christo, conuinceret eos, & probaret, hominem non prædicari accidentaliter, sed substantialiter de Christo.

Ad secundum dicimus, aliquid in illa decretali, & apud Doctores, contra quos fuit edita, non accipi, provt opponitur contra nihil, sed provt opponitur contra aliquam rem, apud Theologos enim Scholasticos, præsertim illo tempore, frequens erat illa vsurpatio, vt videri potest apud S. Thomam, qui passim ita loquitur, & vsurpat hos terminos, aliquid, quid, hoc aliquid, ita vt cōpetant soli substantiæ: plura autem loca inuenies in tabula, seu indice S. Thomæ verbo aliquid, & in aliis verbis ibi citatis. Vnde Marfilus in 1. q. 44. ad 3. probationem primæ rationis dicit, esse fallaciam figuræ dictionis in hoc syllogismo: quidquid est Deus, de necessitate fuit Deus, sed velle creaturam est Deus; ergo de necessitate fuit Deus, &c. Fit enim (inquit) transitus à genere substantiæ ad genus actionis. Nam quidquid substantiam dicit, quod idem de eodem syllogismo asserit Syluester in Capreolum in 1. d. 4. q. vnicā, in solutione argumentorum Aureoli, scilicet habere fallaciā figuræ dictionis. Accipitur ergo quidquid, non provt opponitur contra nihil, sed contra accidens; quem modum loquendi strictum, & rigorosum esse, obseruauit P. Salas 1. tom. in 1. 2. tract. 3. disp. 1. sect. 8. n. 109. vbi dicit, in rigore purum modum non esse aliquid, sed aliquam rem. in hoc itaque sensu Doctores illi dixerunt, Christum, vt hominem non esse aliquid: quod tamen meritò reiecit Pontifex, quia cum Christus sit verus homo: homo autem sit prædicatum substantiale, & non accidentale, non est cur non sit aliquid, secundum quod est homo: vnde S. Thomas ex illo textu optimè probauit, quod homo prædicetur de Christo in quid, & non in quale, sicut prædicantur accidentia.

45. Sequitur secunda pars dubij propositi, an scilicet vnio hæc possit appellari naturalis vel essentialis? In qua loquutione simpliciter admittenda aliqui formidant, quibus videtur fauere Suarez disp. 8.

diff. 8. sect. 2. in fine. Cæterum, eam usurpatam fuisse à Patribus probat Valquez dicta diff. 17. cap. 3. ex Epistola Concilij Alexandrini approbata in Cœcilio Ephesino, in qua anathematismo 3. dicitur naturaliter, sicut in VI. etiam Synodo, actione 11. in Epistola Sophronij, & actione 13. & ex Petro Diacono in lib. de Incarnatione, & gratia Christi c. 3. & Ioanne Maxentio in confessione sue fidei, quæ est in 5. tom. Bibliotheca, & Fulgentio lib. 3. ad Thrasimundum c. 15. qui omnes eam appellant naturalem; essentialiter verò appellari probat ex eodem Petro Diacono, & Nazianzeno, ep. 1. ad Cledonium paulo post principium, quæ est oratio 51. Damasc. 3. de fide c. 3. Ildephono in lib. contra eos, qui disputant de perpetua virginitate sanctæ Mariæ. Quibus addi potest, quod dicitur in exemplari precum à clericis Hierosolymitanis, quod habetur inter decreta Hormisdæ Papæ tom. 1. Conciliorum, ubi dicitur vnitas esse duas naturas per essentialiam. Quo loquendi modo non intelligunt Patres vnionem hanc esse naturalem, prout naturale condistinguitur à supernaturali, neque etiam esse naturalem, hoc est, ad vnitatem naturæ; sicut nec intelligunt, esse vnitatem humanitatem ad vnitatem essentialitatis, quando dicunt, esse vnitatem essentialiter Verbo, vel è contra; sed solum volunt excludere coniunctionem impropiam per affectum, in habitationem, operationem, dignitatem, & auctoritatem, qualem ponebat Nestorius, & ideo appellant illam coniunctionem naturalem, & essentialiam, hoc est, veram, propriam, quidditativam.

46 Hic autem loquendi modus non est singularis in hac materia, sed vsitatus etiam in aliis. Sic enim Concilium Tridentinum sess. 13. can. 1. dixit, in sanctissime Eucharistia Sacramento contineri verè realiter & substantialiter corpus, & sanguinem Christi; ubi continentiam substantialem appellat, non quia re ipsa illa vnio, vel præsentia corporis Christi sit substantialis in sua entitate, sed vt condistinguat illa à præsentia impropria, tanquam in signo, vel figura, aut virtute, quam solum ponentes damnat Concilium in illo canone. Imò loquendo de vnione corporis Christi cum fidelibus illud in Eucharistia manducantibus, appellauit eam Cyrillus vnionem naturalem, vt distingueret ab vnione solum per affectum. Sic enim ait lib. 10. in Ioann. c. 13. Considerandum est, non habitudine solum, quæ per charitatem intelligitur, Christum in nobis esse, verum etiam & participatione naturali. Imò lib. 11. c. 26. ratione eiusdem sacramenti videtur admittere aliquam vnionem naturalem fidelium inuicem inter se. Considerandum est (inquit) si ad vnitatem consensus & voluntatis naturalem etiam inuenire possumus, per quam nos inter nos, & omnes Deo colligemur, fortassis enim etiam corporali vnione coniungimur. Ecce naturalem vnionem idem intelligit, ac eam, quæ non fit solum per affectum, aut consensum voluntatis. Eodem modo loquitur Hilarius lib. 8. de Trinitate, relatus in cap. in Christo Pater, de consecratione diff. 2. his verbis. Interrogo vtrum per naturæ veritatem, hodie Christus in nobis sit, an per concordiam voluntatis; si enim verè Verbum caro factum est, & nos verè Verbum carnem cibo Dominico sumimus, quomodo non naturaliter manere in nobis existimandum est, qui & naturam carnis nostræ iam inseparabilem sibi homo natus

assumpsit, & naturam carnis sue ad naturam æternitatis sub sacramento nobis communicanda carnis admisit. Similiter ergo natura diuina & humana dicuntur naturaliter vnite in Christo ad significandam veram, & physicam coniunctionem, & excludendam vnionem impropiam per affectum, & consensum voluntatis.

Hinc obiter infero, quod licet modus vnionis hypostaticæ non esset in sua entitate aliquid substantiale, sed accidentale; si tamen verè vniret naturam humanam cum hypostasi Verbi vt terminaretur à Verbo, subsisteret in illo, adhuc posset appellari vnio substantialis, & posset dici natura humana substantialiter vnita Verbo, vt bene notauit P. Valq. diff. 18. n. 19. & seqq. quia per hanc appellationem significarem, vnionem talem esse, vt coniungeret re ipsa naturam humanam cum Verbo ad subsistendum, & non esse solum coniunctionem per affectum, aut operationem.

Tertium dubium est, an hæc vnio duarum naturarum in Christo sit maxima omnium vnionum: de quo S. Thom. art. 9. cum quo facile dicimus, maximam esse, si sermo sit de illo, in quo vniuntur, scilicet de personitate Verbi, quod est vinculum commune vtriusque nature: non tamen esse maximam, si attendas ad extrema vnita, quasi hæc magis tendant ad faciendum vnum; hæc enim magis distant inter se quam materia, & forma. Aliqui contendunt, esse maximam vnionem in ratione vnionis, quatenus arctius, & inseparabilius coniungit vtrumque extremum, facilius enim potuerunt separari materia, & forma in Christo, quam diuinitas, & humanitas. Sed contra hoc est, alia multa esse, quæ vniuntur inseparabiliter, quales sunt materia, & quantitas, item forma cœlestis cum sua materia, intellectus cum substantia Angeli, & his similia. Adde licet vnio Verbi cum anima Christi sit indissolubilis, non tamen cum hac portione materiæ, quam sæpe per continuam nutritionem acquirerebat, & dimittebat.

Obiici solet Bernardus lib. 5. de consideratione ad Eugenium, ubi hanc vnionem aliis præfert his verbis: Igitur inter omnia, quæ rectè vnum dicuntur, arcem tenet vnitas Trinitatis, quia tres personæ vna substantia sunt. Secundo loco illa præclit, quæ è conuerso tres substantiæ vna in Christo personæ sunt. Et paulo inferius: Tantam denique, tamque expressam vnionis vim in se præfert ea persona, in qua Deus & homo vnus est Christus, vt si duo illa de se inuicem prædicet, non erraueris; Deum videlicet hominem, & hominem Deum, verè, catholicèque pronuncians. Non autem similiter, vel carnem de anima, vel animam de carne, nisi absurdissime, prædicat, etsi similiter anima, & caro vnus sit homo; ac denique concludit, Inde est, quod nec morte incidente vllatenus intercedi hæc vnitas potuit, etsi carne, & anima ab inuicem separatis. Hæc Bernardus, ubi videtur, hanc vnionem aliis omnibus præferre, in eo quod per illam inseparabilius, & arctius vtraque natura copuletur.

Respondeo, Bernardum non præferre hanc vnionem aliis omnibus in inseparabilitate extremorum: fateor, hanc vnionem asserere secum ex natura rei eam inseparabilitatem saltem inter naturas, licet non respectu singularum portionum materiæ, vt vidimus, quod immeritò videtur negare P. Valquez diff. 20. num. 30. reducens hanc indissol-

illatio.

Valquez.

47 Dubium tertium dicitur.

48 Obiectio ex Bernardo.

49 Resiliunt.

Valquez.

indissolubilitatem ad solam prædestinationem Dei, melius enim dicitur provenire ex natura vnionis, sicut enim visio beata, & lumen gloriæ habent ex natura sua perpetuitatem, multo magis hoc debet habere vnio hypostatica, quæ ex natura sua est multo excellentior in ratione doni. Cæterum adhuc hæc vnio quoad hanc partem non superat alias vniones, cum sint alia, quæ ex natura sua habent indissolubilitatem; nec Bernardus fecit eam comparisonem, nisi cum vnione animæ, & corporis, quæ per mortem dissolubilis est. Dixit tamen, hanc vnionem excedere alias omnes eo, quod ex vi illius vnus extremum possit de alio prædicari, dicendo, *Deus est homo, & homo est Deus*, quod non reperitur in vnione corporis, & animæ. Quod si obiciatur, hoc etiam reperiri inter albedinem, & dulcedinem, quæ coniunguntur in lacte, & prædicantur in concreto album de dulci, & contra, sicut Deus de homine; responderi potest, hæc prædicari adiectiuè vnus de alio; sicut etiam corpus, & anima possunt inuicem prædicari, nam eadem persona est animata, & est corporea: at verò diuinitas, & humanitas, licet non prædicentur inuicem in abstracto, sed in concreto; prædicantur tamen substantiuè vnus de alio, & in hoc excedit hæc vnio cæteras vniones.

SECTIO V.

Utrum gratia vnionis, & habitualis sit naturalis homini Christo.

50
S. Thom.

DE hoc S. Thomas in præsentis q. 2. art. 12. vbi tria docet. Primum est, si naturale sumatur pro eo quod procedit ex principiis ipsius nature, neque gratia vnionis, neque habitualis potest dici naturalis respectu nature, tanquam proueniens ex principiis ipsius. Secundò dicit, utramque gratiam posse dici naturalem Christo homini tanquam prouenientem à natura diuina ipsius Christi in naturam humanam. Tertiò denique dicit utramque gratiam posse dici naturalem homini Christo, si naturale accipiat pro eo, quod ab initio natiuitatis habetur. An verò dicenda sit simpliciter naturalis, vel connaturalis utraque gratia Christo homini, non conueniunt Theologi.

Punctum diffinitiuum.

51
Resolutio quæsumdam.
Durand.

Bonauent.
Richard.
Alexand.

Aliqui dicunt, neutram dicendam esse naturalem simpliciter, sed improprie, ita Durandus in 3. diff. 4. quæst. 3. quia neutra sequitur naturaliter aliquam Christi naturam, non humanam, ut constat, sed neque diuinam, ab hac enim neutra necessariò oritur, sed liberaliter, & gratis. Huic sententiæ ferè accedunt Bonauent. d. 4. artic. 2. quæst. 1. Richard. ibi art. 3. quæst. 2. Alexand. 3. p. quæst. 8. memb. 3. art. 4. Plures Thomistæ dicunt, utramque gratiam dicendam simpliciter naturalem Christo homini; quia gratia habitualis necessariò consequitur gratiam vnionis, & licet à Deo impediti posset, sicut etiam possunt impediti aliæ passiones; hoc tamen non tollit rationem debiti, & connaturalitatis: est ergo illa gratia connaturalis Christo, Christus enim includit vnionem. Deinde ipsa gratia vnionis dici potest similiter naturalis Christo homini, quia procedit à natura diuina Christi, licet procedat liberè. nam risus etiam procedit liberè ab homine, & dicitur ei naturalis. quam rationem approbat etiam P. Suarez in præsentis, in Cómentario illius articuli.

Suarez.

Tota hæc controuersia videtur ortum habere ex verbis Aug. in Enchiridio c. 40. vbi dixit, gratiam fuisse naturalem Christo, his verbis. *Ac si in natura humane susceptione fieret quodammodo ipsa gratia illi homini naturalis, qua nullum peccatum possit admittere.* In quibus verbis notandum est primò, Augustinum non dixisse, simpliciter esse naturalem gratiam, sed quodammodo. Secundò non loquutum fuisse in ordine ad Christum per modum totius reduplicatiuè, sed solum ad Christum ut hominem. Et quidem certum videtur, quod Christo ut homini non sit simpliciter naturalis illa gratia. nam licet illi ab initio conceptionis conueniat; hoc tamen non videtur sufficere. nam Angeli etiam, & Adamus ab initio fuerunt creati in gratia, non tamen dicitur gratia illis fuisse simpliciter naturalis.

52
Controuersia
vnde orta,
August.

Notandum.

In quo placet, quod utraque gratia, vnionis scilicet, & habitualis, dici possit simpliciter naturalis, non quidem in se, sed relatiuè, seu Christo homini; & quidem de gratia habituali probatur, quia illa habet necessariam connexionem cum vnione hypostatica. nam humanitati hypostaticè vnitæ Verbo debentur habitus infusi intellectus, & voluntatis ad actus supernaturales, qui cum sint passiones, quasi passiones gratiæ habitualis, oportet, quod oriantur proximè ex ipsa, & per consequens hæc etiam erit debita Christo homini; hoc est, homini subsistenti per personam Verbi diuini: si autem est debita illi homini Christo, erit etiam connaturalis illi, hoc est, non superans exigentiam illius, sed proportionata illi.

53
Ratio auis.
rit.

P. Vasquez in præsentis disp. 24. num. 7. impugnatur hanc rationem, eo quod, si gratia habitualis oriretur ex vnione hypostatica naturaliter, & necessariò, oriretur in aliquo determinato gradu: non oritur autem hoc modo, vnio enim non postulat gratiam habitualement in aliquo gradu determinato, sed Deus liberè determinat gradum intentionis in gratia Christi; ergo non oritur naturaliter, & necessariò ex vnione. Item vnio non est principium proximum efficiens gratiæ habitualis, sed voluntas diuina, sicut est principium aliarum creaturarum, ergo liberè eam producit, sicut alias creaturas; non ergo oritur necessariò.

54
Impugnatur
à Vasquez.

Hæc tamen faciliem habent solutionem. Quod enim vnio non exigit gratiam habitualement in aliquo gradu determinato, non tollit quod verè gratia sit debita vnioni, cum possit stare ratio debiti cum indeterminatione. v. g. si promissio mihi hunc librum, vel illum; iam debes librum, & ex debito; ac necessitate das librum, licet non debeas hunc librum determinatè. Item Angelo in prima sui productione debentur species intellectuales, non hæc, vel illæ, sed aliqua, ne sit otiosus eius intellectus: materiæ primæ, quando creatur, debetur aliqua forma, non hæc, nec illa determinatè, sed aliqua; quam Deus voluerit. Item corpori, quando primum crearetur, deberetur aliquid vbi, non hoc, nec illud determinatè, sed quod Deus voluerit, & sic in aliis exemplis. Sic ergo vnio hypostatica exigit necessariò aliquam gratiam, non hanc, vel illam intentionem determinatè, sed aliquam, quod sufficit, ut dicatur gratia connaturalis Christo; sicut in exemplis adductis, connaturalis est id, quod exigitur etiam indeterminatione.

Respondetur.

Minus